

Wilem de Kooning Academie Hogeschool Rotterdam ('Art media design & leisure')
Over Henk Fortuin (1916-2007) – oud-student in de jaren dertig
Guus Vreeburg, 13 december 2007

Boek over Henk Fortuin: oud-student in de jaren dertig – eigenzinnig kunstenaar in Maassluis

Eind november 2007 verscheen een boek over kunstenaar Henk Fortuin (1916-2007), die in de jaren dertig studeerde aan de Rotterdamse academie - de voorloper van de huidige WdKA. Het boek is geschreven door Jos van Nierop, redacteur van [Profielen](#), in samenwerking met Theo van Pelt (fotografie) en Anika Klevering (vormgeving). Op zaterdag 24 november 2007 werd het eerste exemplaar overhandigd aan de burgemeester van Maassluis, waar Henk Fortuin het grootste deel van zijn leven gewoond en gewerkt heeft. Toen ging ook een tentoonstelling over diens werk open in het plaatselijke museum.

Henk Fortuin

Henk Fortuin werd op 26 december 1916 geboren op de Markt in Maassluis, als jongste van zeven kinderen, allemaal jongens. Zijn vader was drukker. Een toenmalige onderwijzer in Maassluis, die regelmatig bij de familie Fortuin over de vloer kwam, onderkende het tekentalent van de jonge Henk en raadde zijn ouders aan, hem naar de academie in Rotterdam te sturen. Zijn vader voelde hier echter niets voor, en zag hem liever op kantoor bij zijn drukkerij. Toch lukte het uiteindelijk om de jonge Henk vanaf zijn zeventiende tekenonderricht te laten volgen bij Johan Oberreiter (1905-1964): die was als Joodse vluchteling uit Oostenrijk in Maassluis terecht gekomen, en had zelf les gehad aan de Rotterdamse academie.

Henk Fortuin: "Hij had kunstopvattingen die in de dertiger jaren in Rotterdam gangbaar waren. [...] Je zat toen nog op een kleine tekening een paar maanden te priegelen en te priegelen, totdat het onvoorstelbaar scherp tot op de millimeter was uitgewerkt. De dingen die ik nog heb uit die tijd zijn wel wat forser uitgevallen."

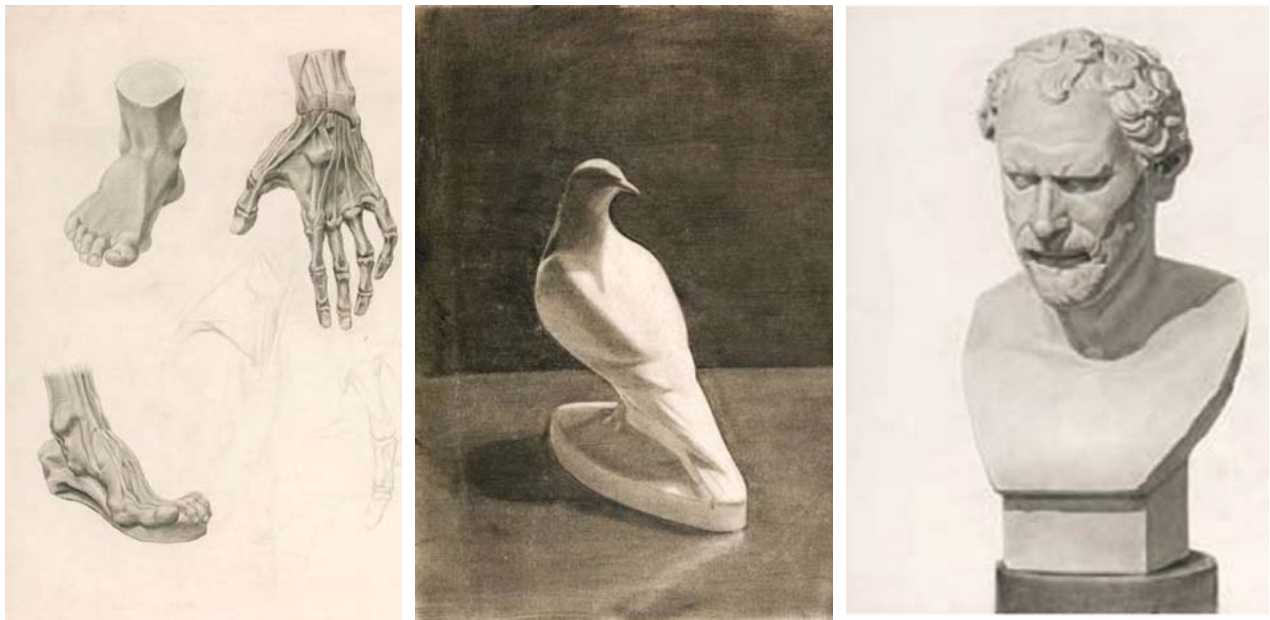
Wilem de Kooning Academie Hogeschool Rotterdam ('Art media design & leisure')
Over Henk Fortuin (1916-2007) – oud-student in de jaren dertig
Guus Vreeburg, 13 december 2007

Henk Fortuin en de Rotterdamse Academie

Dezelfde onderwijzer slaagde uiteindelijk toch in zijn opzet. In 1937 liet Henk zich inschrijven bij de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen in Rotterdam – hij kon toen meteen in het tweede cursusjaar beginnen. Zoals het toen meestal ging, volgde Henk Fortuin de avondcursus van de Academie – overdag werkte je om de kost te verdienen. Na twee jaar stapte hij over naar de dagcursus – die was maar voor weinigen weggelegd.

Helaas staat in het nieuwe boekje over Fortuin maar weinig concreets over diens tijd als academie-student. Gelukkig heeft Fortuin zelf daarover in het verleden gepraat, zodat het mogelijk is die periode enigszins te reconstrueren. In het boek staat wél werk uit die tijd afgebeeld – voornamelijk tekeningen en aquarellen.

Typisch 'academie-werk', dat een goede indruk geeft van hoe er toen nog gestudeerd werd. Bij het onderwijs in tekenen en schilderen stonden het goed leren kijken én het goed – dat is: natuurgetrouw – leren weergeven centraal. Studenten tekenden naar voorbeeld: om te beginnen eenvoudige platte vormen, daarna kleine driedimensionale objecten en vooral gipsen afgietsels van klassieke beeldhouwwerken – zo leerde je meteen wat goede smaak was! – vervolgens stillevens, en tenslotte het 'gekleed model' en het 'ontkleed model'. Expressie was uit den boze: je moest zo nauwkeurig weergeven wat je zag – eerst in zwart wit, met potlood, krijt en tenslotte houtskool en later in kleur: aquarel en uiteindelijk olieverf. Zélf je onderwerp bepalen, zélf eigen concepten ontwikkelen – tegenwoordig centraal in alle studies aan de WdKA – was tóen niet aan de orde.

Henk Fortuin. Diverse tekeningen, jaren dertig

Henk Fortuin zelf over de avondcursus in Rotterdam: "Dat heb ik een jaar of twee gedaan. En dat was allemaal gipsen koppen tekenen. De hele avond zat je dan op zo'n gipsen kop te staren en te modelleren. Het [tekenvel; gv] moest smetteloos blank blijven en [de kop; gv] zonder achtergrond en zo nuchter mogelijk getekend worden. Van die dingen heb ik eigenlijk helemaal niets meer. [...] Vanaf 1938 heb ik een tijdje de dagopleiding in Rotterdam gevolgd. Dat was hoofdzakelijk tekenen, maar er werd ook een begin gemaakt met olieverf. Ik heb achter nog een aantal van die dingen staan. In de schildersklassen werd ook naar model getekend. Flink grote doeken waren dat dan. Het gebouw op het Alkemadeplein waar we toen zaten, werd echter tijdens het bombardement op Rotterdam verwoest. Daarna werd mijn schildersklas dan eens hier dan eens daar ondergebracht. Ik heb in die tijd nog wel enkele goede portretten kunnen maken."

Wilem de Kooning Academie Hogeschool Rotterdam ('Art media design & leisure')
Over Henk Fortuin (1916-2007) – oud-student in de jaren dertig
Guus Vreeburg, 13 december 2007

Henk Fortuin. Academieopdracht, 1938
(aquarel, 42,5 x 53 cm)

Henk Fortuin. Portret van man met baard, [eind?] jaren dertig (olieverf of paneel)

Fortuin heeft zijn studie niet kunnen afmaken: het bombardement op Rotterdam in mei 1940 zette zijn leven als academiestudent totaal op zijn kop. De Academie, toen verspreid in een aantal gebouwen in het centrum van de stad, ging grotendeels in vlammen op, inclusief het oude HBS-gebouw aan het Van Alkemadeplein waar de schilderklas was gehuisvest. Die werd toen ondergebracht in de Bierbrouwerij d'Oranjenboom, en andere afdelingen werden tijdelijk gehuisvest in de cacao-fabriek van Driessen op de Rechter Rottekade, die gespaard was gebleven. Henk Fortuin klom er op het dak, en legde de verwoesting op papier vast. Later werkte hij die tekeningen uit tot indrukwekkende aquarellen.

Op een gegeven moment kreeg hij zódanig last van zijn blinde darm, dat jij niet meer vanuit Maassluis naar Rotterdam kon fietsen. Uiteindelijk werd hij geopereerd. In 1941 trok hij met zijn academiemaatje Frits Reuter naar Amsterdam – het idee was “daar te proberen bij een schildersvereniging te komen.” Omdat er in Amsterdam nauwelijks te eten was kwam hij terecht bij een tante in De Rijp bij Alkmaar. Daar schilderde hij uitgebreid in de natuur. Regelmatig was hij ook terug in Maassluis. Tot 1944: toen dook hij onder bij een broer die dominee was in Nes in Friesland.

Wilem de Kooning Academie Hogeschool Rotterdam ('Art media design & leisure')
Over Henk Fortuin (1916-2007) – oud-student in de jaren dertig
Guus Vreeburg, 13 december 2007

Henk Fortuin. Het verwoeste Rotterdam, 1940
(aquarel, 34,5 x 47 cm)

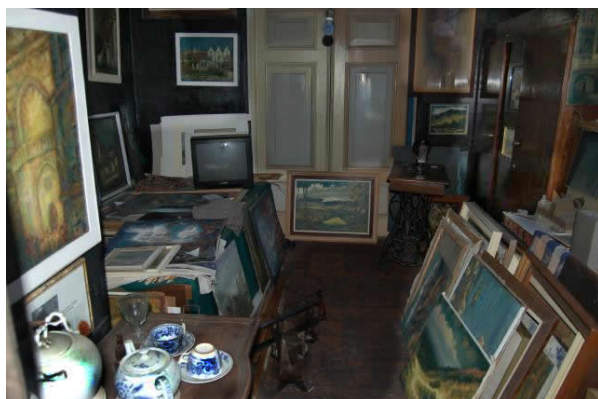
Henk Fortuin. Boekomslag, [eind?] jaren dertig

Henk Fortuin: kunstschilder in Maassluis

Na de oorlog kwam Fortuin terug in Maassluis, van waaruit hij de rest van zijn leven actief was als schilder. Wie Fortuin's latere werk bekijkt – en het boek van Jos van Nierop laat daar veel van zien - moet tot de conclusie komen dat hij, ondanks de klassieke sfeer in de Rotterdamse Academie, ook als student al op de hoogte moet zijn geweest van destijds moderne stromingen in de kunst, met name het Expressionisme en het Surrealisme. Fortuin noemde als inspiratiebronnen, naast de schilders van de Haagse School, ook Henk Chabot (1894-1949), Max Pechstein (1881-1955) en JH Jurrens (1875-1964), die professor was aan de Rijksacademie in Amsterdam. Daarop – én op wat hij in zijn academietijd geleerd had – bleef hij zijn hele verdere leven voortborduren. Waarschijnlijk heeft Fortuin in zijn studententijd vooral buiten de academie om – in de schaarse galerijen die er toen waren – met die 'moderne kunst' kennisgemaakt.

Waar in de afgelopen decennia Fortuin's stijl als ouderwets werd ervaren en hij meer en meer in een artistiek isolement terecht kwam, groeit de laatste jaren de belangstelling voor zijn werk. In 1996 organiseerde het gemeentemuseum in Maassluis een overzichtstentoonstelling. Eind 2006 – hij was toen 90 jaar geworden – ontving Henk Fortuin de Erepenning van de gemeente Maassluis. In het voorjaar van 2007 maakte cineast Frans Bronet de film ['De nalatenschap van Henk Fortuin'](#) over diens met schilderijen, boeken en schildersparafernalia volgestouwde woning.

Wilem de Koning Academie Hogeschool Rotterdam ('Art media design & leisure')
Over Henk Fortuin (1916-2007) – oud-student in de jaren dertig
Guus Vreeburg, 13 december 2007

Nu is er dus een boek. Daarin schetst Jos van Nierop hoe Henk Fortuin zich door zijn leven heen sloeg, soms gewaardeerd, soms verguisd, soms vol belangstelling voor de wereld om hem heen, dan weer zich opsluitend in zijn eigen wereld – die van de schilderkunst waaraan hij tot op hoge leeftijd trouw is gebleven. Nog t/m 27 januari 2007 toont het Gemeentemuseum Maassluis een overzicht van het werk van Henk Fortuin

Jos van Nierop (tekst), Theo van Pelt (fotografie) en Anika Klevering (vormgeving). **Henk Fortuin – kunstschilder**. Maassluis, Communicatiebureau Stroomlijn, november 2007 ISBN 90 812 4911 9

Bronnen: interview met Henk Fortuin door Margareth Strijbosch, verschenen in de Nieuwsbrief Vrienden van het Gemeentemuseum Maassluis 1996 #2, p 6-8 / boekje 'Henk Fortuin – kunstschilder / artikel [Maassluise Courant](#) / archief WdKA/GV

Meer info op de [site over Henk Fortuin](#)

Henk Fortuin. Kathedraal van Sarlat, jaren tachtig (olie op paneel, 65 x 79 cm)

Henk Fortuin [geen nadere gegevens bekend]

© Guus Vreeburg/WdKA, 071213